

«Η υφ' ὄψιν τότε ὁ πόλεμος ἐγίνονταν μὲ σαίταις· μίαν ἡμέραν λοιπὸν ἡ βασιλοπούλα τῆς Βιζας, μιὰ ὠμορφή κοπελοῦδα, ἐστέκουνταν εἰς τὸ παράθυρο τοῦ παλατιοῦ καὶ ἐκύτταζε τὸ στράτευμα ποῦταν ἔξω, ὅταν βλέπη νάσου καὶ ἕνας στρατιώτης τὴν σημαδεύει καὶ μιὰ σαίτιά του πικρὴ ἔρχεται καὶ κτυπᾷ τὴν κόρην, ἴσια-ἴσια ἀπάνω στὸ βυζί· ἄχ! βυζί μι! εἶπεν ἡ βασιλοπούλα καὶ ἔπεσεν ἀπ' αὐτὸν τὸν λόγον τῆς λοιπὸν ὠνομάσθηκε τὸ κάστρο τότε καὶ ἕως τῶρα ἀνόμη Βιζῶ.» Ὑπεμειδίασα εἰς τὴν ἀφήγησιν τῆς παραδόσεως ταύτης ὑπὸ τοῦ ἀμαξηλάτου μας ὡς ἐπίσης καὶ ὁ φίλος μου, ὅστις συγχρόνως ἐψιθύρισε: se non è vero è ben trovato.

Μετ' ὀλίγον εἰσηρχόμεθα εἰς τὴν Μαγκριώτισσαν· τὸ χωρίον τοῦτο ἐν τῷ μέσῳ πεδιδόδος ἐκτισμένον κατοικεῖται ὑπὸ 170 περίπου οἰκογενειῶν, πάντων χριστιανῶν καὶ ἀποζώντων ἐκ τῆς γεωργίας. Περὶ τῆς ὀνομασίας τοῦ χωρίου οὐδὲν τις βέβαιον γινώσκει, μόνον δὲ παραδόσεις περὶ τοῦτου ὑπάρχουσι· κατὰ τινὰ ἐξ αὐτῶν ὠνομάσθη ἐκ τῆς ἐπικλήσεως τῆς Παναγίας μακαριωτίσσης· κατ' ἄλλην ἐκ τοῦ: Παναγία ἡ μεγαριώτισσα, καθότι ἐκ Μεγάρων τις ἐλθὼν ἔκτισεν ἐκεῖ ἐπ' ὀνόματι τῆς Παρθένου ἐκκλησίαν· κατὰ τρίτην ἐπὶ τέλει παράδοσιν ἡ ὀνομασία παρήχθη ἐκ τοῦ μακρῶ- (ὕψηλῆ) -Χιῶτισσα, διότι τοιαύτης τινὸς γυναικὸς ἦν κτήμα τὸ μέρος· Ἄξια θεᾶς καὶ ἐπισκέψεως ἐν τῷ χωρίῳ μὲν ὑπάρχει ἡ μικρὰ αὐτοῦ ἐκκλησία, κτίσμα ἀπὸ τῶν βυζαντινῶν χρόνων περιλειπόμενον, καὶ δι' αὐτὸ μόνον ἄξιον λόγου· ἐκτὸς δὲ τοῦ χωρίου, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, ἐντὸς μικροῦ τινος ἄλλους, ὅπου καὶ τὸ νεκροταφεῖον, εὐρηται ὄγκος μαρμαρίνος τετράγωνος, φέρων ἐπὶ τῆς μιᾶς αὐτοῦ πλευρᾶς τὴν ἐξῆς τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων ἐπιγραφὴν:

ΘΕΩΙΑΓΩΙ
ΥΨΙΣΤΩΙ
ΥΠΕΡΤΗΣΡΟΙΜΗ
ΤΑΛΚΟΥΚΑΙΠΥΘΟ
ΔΩΡΙΔΟΣΕΚΤΟΥΚΑ
ΤΑΤΟΝΚΟΙΛΑΛΗΤΙΚΟΝ
ΠΟΛΕΜΟΝΚΙΝΔΥΝΟΥ
ΣΩΤΗΡΙΑΣΕΥΞΑΜΕΝΟΣ
ΚΑΙΕΠΙΤΥΧΩΝΓΑ'ΙΟΣ
ΙΟΥΛΙΟΣΚΡΟΚΟΣΧΑΡΙ
ΣΤΗΡΙΟΝ

Πιάμοσι
α Βιβλ
74.1884
α Η. γουλ.
Χιλιούτ
κ/μ. 1885
α. 79
81-90
Μαγκριν
τιάσα,
ἀπικαυ
ἡ γουλ (αὐτ
Βιβλ
αυτ
ἄρα
ἀπὶ χ
χουλ
ἔθελ ἐπὶ
τῶν ἰουλι
ἐλαυτ
αυτ
ἀρροβ
πολλ
ὑπὸ χι
ὄλι ἐπὶ
να (ἴδ
καὶ ἐπὶ
(ὁ φίλος)

Τὸ μνημεῖον ἄδηλον ἂν ἴστατο αὐτόθι διότι τὸ μάρμαρον δὲν εἶνε στερεωμένον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· ἔως δὲ πρὸ τινῶν ἐτῶν ἦν ἀνέπαφον καὶ ἀλύμαντον, ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων μεταβάλλεται κρύφα τινὲς πρὸς ἐξεύρεσιν δῆθεν τοῦ ἐγκεικλισμένου θησαυροῦ (μ α ν δ ρ α γ ό ν α ὅπως λέγουσιν ἐνταῦθα) κατέσπασαν αὐτὸ ἱεροσύλως ἐκ τοῦ ἀνεπιγράφου μέρους. Δὲν πρέπει νὰ παραδράμωμεν ἐπίσης καὶ τὸ ἐντὸς τοῦ χωρίου κείμενον νεώτατόν τι καλλικτιστὸν οἰκοδόμημα, ὅπερ ἐν προφανεῖ δυσαναλογία ὑπάρχει πρὸς τὴν λοιπὴν ταπεινὴν κατάστασιν τοῦ χωρίου, καθότι ἐδᾶπανήθησαν δι' αὐτὸ ὑπὲρ τὰς διακοσίας πενήκοντα λίραι καὶ ἴσταται ἵνα μαρτυρῇ τὸν πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὴν παιδείαν ζῆλον καὶ ἐφῆσιν τῶν χωρικῶν· εἶνε τὸ σχολεῖον.

Ἄλλ' ὅτι ἰδίως ἐφέλκει τὴν προσοχὴν τῶν τῶ χωρίων τοῦτο ἐπισκεπτομένων εἶνε τὰ ζῶντα λεγόμενα μνημεῖα, τὰ διάφορα καὶ ἀρχαῖα παρὰ τοῖς κατοικοῖς περισωζόμενα ἤθη καὶ ἔθιμα, περὶ ὧν μακρὸς ἠδύνατο νὰ γείνη λόγος· ἀλλὰ τὰ περὶ τούτου οὐχὶ τοῦ παρόντος καιροῦ μέλημα.

Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπρόκειτο νὰ τελεσθῇ ἀρραβῶν τις. Ἀφ' οὗ λοιπὸν μέχρι μεσημβρίας μετὰ τοῦ φίλου μου διεσκεδάσαμεν περιερχόμενοι τὸ χωρίον καὶ ἀφ' οὗ κατόπιν καθησυχάσαμεν τὸν ἐκ τῆς ἀνά τὴν ἐξοχὴν ἐκδρομῆς ἡμῶν ταύτης κατεξαιστάνατο στόμαχον δι' ἀπλοῦ καὶ προχείρου, ἀλλ' ὀρεκτικωτάτου γεύματος, συνηνώθημεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τῆς συνοδίας, τῆς ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ μεταβαίνουσης εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης ὅπως γείνη ὁ ἀρραβῶν, ἢ καθὼς λέγουσιν ἐνταῦθα, ὅπως γείνη τὸ παζαρλῆκι, ἢ ἀγοραπωλησία δηλαδή. Ἄς μὴ φανῇ δὲ παρακαλῶ περιεργον τοῦτο· εἶνε αὐτὴ αὐτὴ ἢ πραγματικὴ ἀλήθεια· πρόκειται καθαρῶς περὶ τῆς ἀγοραπωλησίας μιᾶς δαμαλίδος· καὶ ἡ δαμαλὶς αὐτὴ τί νομίζετε; Μυριάκις συγγνώμην, ἐρίτιμοι ἀναγνώστριαί, εἶνε. . . . ἢ νύμφη. Ὅσοι ἀνέγνωσαν τὴν Βυζαντινὴν ἱστορίαν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ θὰ ἐνθυμῶνται τὸ σύμφωνον πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς τότε ποιηθὲν καὶ ὑπὸ τῶν δῆμων ψαλλόμενον ἐν τῇ ἵπποδρόμῳ χλευαστικὸν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος τροπάριον, τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἐβύρηκε τὴν δαμαλίδα ἀπαλὴν καὶ ὡς τὸν κοινὸν ἀλέκτοριν αὐτὴν πεπήδηκε, καὶ ἐποίησε παιδίον ὡς τὰ ξυλοκούκουδα, καὶ οὐδεὶς τολμᾷ λαλῆσαι, ἀλλ' ὅλους ἐρίμωσεν· ἄγιέ μου, ἄγιε, ἰσχυρὸ καὶ δυνατὸ, δὸς αὐτὸν κατὰ

κρονίου ἵνα μὴ ὑπερβίηται, κἀγὼ σοὶ τὸν βούν τὸν μέγα προσαγάγω εἰς εὐχὴν.» Ἀλλὰ πρὸ τούτου ἐν τῇ ἀρχαιότητι, καὶ τοῦτο εἶνε τὸ ἐτι δυσάρεστον, ἀπαντῶμεν γυναικῶν φέρουσιν ὡς κύριον ὄνομα τὴν δαμαλίδα, ἐννοοῦμεν τὴν σύζυγον τοῦ εἰς τὸ Βυζάντιον ἐκπεμφθέντος Ἀθηναίου στρατηγού, ἣν θανοῦσαν τόσον ἐτίμησαν οἱ Βυζάντιοι, ὥστε τὴν προσωνομίαν αὐτῆς κατὰ γράμμα λαμβάνοντες ἔστησαν ἐπὶ τοῦ τάφου λιθίνην δάμαλιν.

Βραδέως λοιπὸν καὶ ἐν ῥυθμῷ περιπατοῦντες, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες τοὺς κροτοῦντας καὶ παίζοντας τὸ τύμπανον καὶ τὸν αὐλόν, εἰσῆλθομεν ἢ συνοδίᾳ, ἢ κάλλιον, ἢ ἐπιτροπεῖα τοῦ γαμβροῦ εἰς τὴν τῆς νύμφης οἰκίαν. Ἡ μουσικὴ ἔπαυσεν· εἰσελθόντες δὲ καὶ μετὰ τῶν τῆς νύμφης προσκεκλημένων, ἢ μάλλον ἐπίσης ἐπιτρόπων, συναναμιχθέντες, κατελάθομεν, δεκλαδὸν καθίσαντες, τὰς τέσσαρας πλευρὰς ἰσογείου δωματίου, φωτιζομένου ὑπὸ δύο ἀπὸ τῆς ὀροσῆς φεγγιτῶν. Εἶπον ἀνωτέρω ἐπιτρόπων τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης· ἐπεξηγῶν τοῦτο δηλῶ ἔτι τῷ ὄντι αὐτοὶ εἶνε οἱ τὸ πρῶτον τῆς προγαμιαίας δωρεῆς μέλλοντες νὰ συμφωνήσωσι καὶ ὀρίσωσι. Περὶ προικὸς οὐδεὶς λόγος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βιζύης, καὶ θὰ ἦτο τοῦτο εὐτύχημα ἂν πλησιόχωροι πλούσιαι κῶμαι καὶ ἰδίᾳ ἢ πόλεις τῶν 40 Ἐκκλησιῶν δὲν ἔδιδε τὸ περὶ τοῦ ἐναντίου παράδειγμα· καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι μέχρι τοῦδε ἐκπεφασμένως καὶ ῥητῶς ἐν Βιζύῃ οὐδεὶς περὶ προικὸς ἐκφέρεται λόγος, εἶνε ὅμως ἐπίσης ἀληθὲς ὅτι αἱ νέαι καὶ οἱ νέοι ἐνταῦθα εἰς δύο, κατέναντι παρατεταγμένα, εὐρίσκονται στρατόπεδα· σιωπηλοὶ ἴστανται καὶ περιμένουσι, τί; ἐννοεῖται, τὴν προίκα· εὐτυχῶς εἰς τὰ ἀπλοῖκά καὶ ἀρχαίζοντα πέριξ χωρία τὸ νόσημα δὲν μετεδόθη καὶ εὐχρέστως βλέπει ὁ ἐπισκεπτόμενος ταῦτα μὴ παραμενούσας τὰς χώρας, ἅμα ἔλθωσιν εἰς ὥραν γάμου. Ἐν τοῖς χωρίοις ὅμως τούτοις ὑπάρχει ἄλλο τι τὸ κακόν· εἶνε ἀληθὲς ὅτι οἱ νέοι ἀπὸ τοῦ δεκάτου-πέμπτου καὶ αἱ νέαι ἀπὸ τοῦ δεκάτου-τρίτου ἤδη ἔτους προσέρχονται εἰς γάμου κοινωνίαν, ἀλλὰ δυστυχῶς, δεφίλομεν νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, παραγνωρίζεται καὶ παραβλέπεται ὅλως ἡ ἀξία καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς γυναικὸς· ἡ γυνὴ ἐν αὐτοῖς φαίνεται, κατὰ τινὰ τρόπον, ἐκτροχιασθεῖσα τῆς προσδιωρισμένης αὐτῇ τροχιάς· ἐκεῖ ὁ σύζυγος λαμβάνει αὐτὴν πλεόν ἢ σύντροφον· ἴσως, ἀκριβέστερον ἵνα ἐκφρασθῶμεν, πιστὸν καὶ ἀκάματον δούλον. Ἐκτὸς τῶν κατ' οἶκον, οὐχὶ τοσοῦτον ἐλαφρῶν, ὑψηρε-

σιῶν, διότι π. χ. ἐν Μαγικρωτίσση τὸν χειμῶνα, ὅτε ὁ βόρβορος μέχρι γόνατος ἀναβαίνει, ἢ ταλαίπωρος σύζυγος καὶ μήτηρ εἶνε ἡναγκα-
σμένη ἀνυπόδητος διασχίζουσα τοῦτον νὰ μεταβῆ, ὡς ἄλλη Ρεβέκκα,
εἰς τὸ φρέαρ τοῦ χωρίου καὶ ἀντλήσασα κομίσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τὸ ἀναγ-
καιοῦν ὕδωρ, ἐν ᾧ ὁ φίλος αὐτῆς ΠΟΣΙΣ ἐν τῷ καπηλείῳ φλυκρῶν
ἢ χαρτοπαικτῶν πίνει τὸν θερμανθέντα οἶνον του· αὐτὴ ἐπίσης θὰ ὑπάγῃ
εἰς τὴν πηγὴν ἀνυπόδητος καὶ ἔχουσα καταμέλαιναν μέχρι τοῦ γόνα-
τος τὴν σάρκα ὡς ἐκ τοῦ ψυχροῦ ὕδατος, ἐν ᾧ ἴσταται, θὰ πλύῃ καὶ
θὰ καθάρσῃ τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ἄλλα τῆς οἰκίας ὑφάσματα· ἐκτὸς
λοιπὸν τῶν οἰκιακῶν τούτων ἐργασιῶν, αἵτινες δῆλον ἐγένετο ὅποια
καὶ ὅποσαι ὑπάρχουσιν, ἢ σύζυγος μετέχει, οὐχὶ κατὰ μικρὰν μερίδα,
καὶ τῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐργασιῶν τοῦ συζύγου τῆς αὐτῆς θὰ ὑπάγῃ νὰ
τσαπίσῃ τὴν κουκουράραν ἢ τὰμπέλι, αὐτὴ θὰ θερίσῃ, αὐτὴ θὰ
τρυγήσῃ, αὐτὴ θὰ φυτεύσῃ καὶ θὰ περιποιηθῇ τῶν λαχανοκήπων, ἐκ-
τεθειμένη ἀπροφύλακτος εἰς πάσας τὰς ἐπηρεάς τῆς ἀτμοσφαιρας. Αἱ
βαρεῖαι αὗται ἐργασίαι καὶ αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ ἐπηρεαί εἶνε ἡ αἰτία
δι' ἣν βλέπων μόλις τὰ εἴκοσι-πέντε ἔτη ὑπερβᾶσαν μίαν γυναῖκα νὰ
νομίζῃς ὅτι ἔχεις ἐνώπιόν σου πεντηκοντούτιδα ἢ τεσσαρκακοντούτιδα
ἐκ τῶν ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσιν. Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν κατόπιν τῆς
παρεκβάσεως ταύτης εἰς τὸ κύριον ἡμῶν θέμα.

Ἐκαθίσταμεν λοιπὸν οἱ πάντες καὶ ἤρξατο ἡ πρὸς ἀγοραπωλησίαν
συζήτησις καὶ συμπῶνά· οἱ τοῦ γαμβροῦ ἐπίτροποι ἔλεγον καὶ ἐπέμε-
νον ὅτι ἦλθον πρὸς ἀγορὰν μιᾶς δαμαλίδος, ἐν ᾧ οἱ τῆς νύμφης ἤρ-
νοῦντο ὅτι ἔχουσι τοιαύτην πρὸς πώλησιν· ὅπως δὴποτε ἢ πωληθησο-
μένη δαμαλὶς εὐρίσκειται καὶ ἰδοὺ μακρὰ ἐκατέρωθεν λογοτριβὴ περὶ
τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἀξίας τῆς· τελευταῖον μετὰ παρατεταμένην καὶ
ταραχώδη συζήτησιν συνεφωνήθη ὅπως πωληθῇ ἢ δαμαλὶς ἀντὶ πεν-
τήκοντα φλωρίων· τὰ φλωρία ταῦτα εἶνε οἱ λεγόμενοι μαχμοουδέ-
δες, ἔχοντες ἀξίαν περίπου εἴκοσι γροσίων. Μετὰ τὴν συντέλειαν καὶ
σύναψιν τῆς ἀγοραπωλησίας ἤνοιξεν ἡ παρακειμένη θύρα καὶ ἐπαρου-
σιάσθη ἡ δαμαλὶς, δηλαδὴ ἡ μελλόννυμφος ἠθελον νὰ εἴπω ἤρξατο
δὲ ἀπὸ τοῦ ἀξιοσεβαστοτέρου προχωροῦσα νὰ ἀσπάζηται τὴν δεξιάν
ἀπαξιαπάντων ἀνεξαίρετως τῶν παρακαθημένων, δεχομένη τὰς μυ-
ριοτρόπως ἐκφραζομένας εὐχὰς αὐτῶν καὶ προσρήσεις· μετὰ τοῦτο
δὲ μεταβᾶτα ἔστη εἰς τινὰ γωνίαν. Ἡ ἀρκούντως ἤδη γραφικὴ τῆς

αιθούσης ἡμῶν ὄψις ἔτι μάλλον ἠδύνατό τις νὰ εἶπῃ ὅτι κατηγλαίσθη διὰ τῆς παρουσίας τῆς μνηστευθείσης· δειλημόνως ἀλλὰ καὶ ἐπιτερπῶς πως ἴστατο ἐκεῖ εἰς τὴν γωνίαν, ἐν ᾗ δραπέτις ἡλίου ἀκτίς διὰ τοῦ φεγγίτου εἰσδύουσα ἐθώπευε τὰς ὡς ἐκ τῆς ἐνταῦθα εἰθισμένης (πρὸς ἐνίσχυσιν ὡς πιστεύουσι τῶν τριχῶν) χρήσεως τοῦ κινᾶ ἐρυθροχρῶσους καὶ πολυπληθεῖς πλεξίδας τῆς κόμης· παραδοθεὶς πρὸς στιγμὴν εἰς τὴν φαντασίαν ἐνόμισα ὅτι εἶχον ἀπέναντί μου ἐν ἑξ' ἐκείνων τῶν μεγάλων καὶ ποικιλοχρῶν ἰαπωνικῶν ἀνθοδοχείων καὶ ὅτι ἐντὸς ἦν τεθειμένον θαυμαστόν ὄσπον καὶ παράξιον ἄνθος, ἑξ' ἐκείνων ἄτινα μόνον ἢ γόνιμος τῶν Ἰνδιῶν γῆ παράγει· τὸ ἀνθοδοχεῖον παρίστα τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ προπετῶς πέραν τῶν ὀρίων ἐπιζητοῦν νὰ προβῇ βραχίον (διμίτι, ἐκ τοῦ διμίτου, ὅπως καλοῦσιν αὐτὸ ἐνταῦθα), κατεσκευασμένον ἑξ' ὑφάσματος, ζωηρόν καὶ ποικίλον ἔχοντος τὸν χρωματισμόν· τὸ δὲ σπάνιον ἄνθος τῶν Ἰνδιῶν ἀπετέλει ἢ κλλιπλαστος καὶ ἀρκούντως ἐρυθροχρῶς ὄψις τῆς κόμης μετὰ τῶν πλεξίδων τῆς κόμης καὶ τοῦ κοκκίτου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καλύμματος (εἶδος φεσίου, εἰς ὃ περιδέουσι τὰ λεγόμενα τσεμπέρια, τὰ γνωστὰ ἐκ λεπτιῆς ὀθόνης πολύχροα καλύμματα τῆς κεφαλῆς). Ἐπὶ τούτῳ πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς γενομένης συμβάσεως καὶ ἐπίρωσιν τῶν εὐχῶν ἡμῶν ἐπαρουσιάσθη τὸ κατὰ τὴν ἐνταῦθα γλώσσαν τσουκάλιον τοῦ κρασιοῦ. Ἄφ' οὗ εἰς καὶ τρεῖς καὶ πλέον οὐκ οἶδα ποσάκις, προσαναπληρούμενον, ἐποίησε τοῦτο τὸν γύρον τοῦ δωματίου, ἐπεφάνη ὁ δωροφόρος, αὐτὸς ἑαυτὸν διὰ βροντώδους ἐπιφωνήσεως ἀναγγέλλων κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οὗτος ἐκ τοῦ παρακειμένου δωματίου ἐξερχόμενος ἀλλεπαλλήλως προσέφερον ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν προσκεκλημένων τὰ ἐκ μέρους τῆς νόμφης ἐνθύμια δῶρα, συνιστάμενα εἰς μανθῆλια διὰ τοὺς ἄνδρας καὶ εἰς τσεμπέρια διὰ τὰς γυναῖκας· ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐν ᾗ ἄφ' ἐνὸς ἐκυκλοφόρει ὡς εἶπον τὸ τσουκάλι τοῦ κρασιοῦ, ἄφ' ἐτέρου ἐπίσης διέτρεχε τὸν κύκλον τῶν παρακαθημένων ποτήριον, ἡμίπληρες οἴνου, ἐν ᾗ ἔρριπτεν ἕκαστος κερμάτιόν τι, ὡς δῶρον τοῦ δωροδότου. Συμπληρωθείσης τῆς ἀπονομῆς τῶν δώρων, ἐπευχηθέντες ὑγιεῖαν καὶ χαρὰν ἐξηρχόμεθα τῆς οἰκίας τῆς νόμφης· ἀλλ' ἰδοὺ πρὸ τῆς ἐξωθύρας ἴσταμένη ἠσπάζετο τὴν δεξιὰν ἐκάστου τῶν ἐξερχομένων, οἵτινες ὀφείλουσιν ἐπὶ τούτῳ νὰ ἐπαφίνωσιν εἰς τὴν χεῖρά της κερμάτιόν τι ὡς δῶρον.

Μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ πρότερον πομπῆς, καὶ παρατάξεως ἐπανήλθομεν εἰς τὴν τοῦ γαμβροῦ οἰκίαν, δηλονότι ἐν κρότῳ τυμπάνου καὶ ἠχῆ-μακτι αὐλοῦ. Ἐνταῦθα, τῆς περιστάσεως δρακτοόμενος, θεωρῶ ἄξιον ἀναγρῆς τὸ ἐξῆς: ὁ τὸν αὐλὸν παίζων ἦτο τυφλὸς ἐκ τοῦ πλέον τῆς ὥρας ἀπέχοντος χωρίου, ὅστις, καὶ τοῦτο εἶνε τὸ περίεργον, οὐχὶ μόνον κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην, ἀλλὰ καὶ πάντοτε, ὁσάκις προσκαλεῖται, μόνος ἐκκινεῖ ἐκ τοῦ χωρίου καὶ θαυμασίως ἀνὰ μέσον τῶν ἀγρῶν πορευόμενος φθάνει ἀσφαλῶς εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον. Ἐννοεῖται ὅτι ἐσπεύσαμεν ἀμέσως ἵνα ἀναγγεῖλωμεν τῷ γαμβρῷ τὴν χαροποιὰν εἰδησιῶν, περὶ τοῦ πῶς καὶ ἀντὶ πόσου συνεφωνήθη ἡ ἀγορὰ τῆς δαμαλίδος, ἐπευχηθέντες αὐτῷ αἰσίαν καὶ ὀλβίαν τὴν σύμβασιν. Οὗτος μετὰ μίαν ἐβδομάδα ὕστερον θὰ μεταβῆ εἰς τὴν μνηστὴν αὐτοῦ κομίζων μεταξὺ ἄλλων μικρῶν δώρων καὶ τὴν δέσμην (βροῦλιὰν) τῶν συμφωνηθέντων νομισμάτων, ἀσπαζόμενος τὰς δεξιὰς ἅμα τῶν νέων αὐτοῦ γονέων.

Ἐπιστρέψαντες παρὰ τῷ γαμβρῷ εἶχομεν, ἀπὸ πολλοῦ ἤδη, τὴν κεφαλὴν πλήρη ἀτιμῶν. Ἐκαθίσταμεν λοιπὸν κατὰ σειρὰν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ τοῦ οἰνοδοχείου κυκλοφοροῦντες, ἤρχισαμεν τὰ τραγούδια, πίνοντες εἰς ὑγίειαν τοῦ νέου ζεύγους τῶν μνηστευθέντων. Μεταξὺ τῶν συνεορταζόντων τότε δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι ἐγὼ εἶχον μίαν ἰδιαιτέραν καὶ κρυφίαν χαρὰν: ἔδλεπον τὸν φίλον Πάτροκλον, καθιστάμενον ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν χαρωπότερον καὶ λαλλίστερον: πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀποθέσει τὴν στρυγῆν καὶ τραγικὴν ἐκείνην ὄψιν, καὶ ταῦτα πάντα, ἐννοεῖται, συνετελοῦντο, χάριτι καὶ δυνάμει τοῦ ὕγρου τῆς ἀμπέλου. Ἐπωφελοῦμένους λοιπὸν τὴν εὐθυμίαν τοῦ φίλου μου ὡς ἐξῆς λογοπαίζων ὠμίλησα πρὸς αὐτόν: «Αἶ! πῶς σὲ φαίνεται: μὰ τὸ ναὶ θερμότερον θὰ ὑπάρξῃ τὸ ζεῦγος τῶν νέων μνηστήρων μας: ξεύρεις πῶς τοὺς λέγουν; τὸν νέον Κρειώνη καὶ τὴν κόρην Παγόνην: τί σύμπτωσις ὀνομάτων!— Πραγματικῶς περίεργος ἡ σύμπτωσις αὕτη: ἀλλὰ, φίλτατε, παρατηρῶν ἀπὸ τινος τὸν γαμβρὸν δύναμαι ἐκ τινῶν ἀπὸ τῆς ὄψεώς του διδομένων νὰ σὲ διαβεβαιώσω ὅτι ἀγαπᾷ καὶ ἀγαπᾷ θερμότερα τὴν ἀρεστὴν τῆς καρδίας του.—Λοιπὸν, καρδιοκαμένος ὁ νέος, Πάτροκλε, τῷ εἶπον. —Ναί, φίλτατε: καὶ εἰς τὸν λόγον μου τοῦτον φαίνεσαι κατὰ τὸ ἥμισυ ἀπιστῶν, καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἐπιγελῶν: ἀλλὰ δὲν πταίεις σύ: δὲν ἐκάτης ποῦ νὰ γνωρίζῃς τί θὰ πῆ κάψιμον, καὶ

κάψιμον τῆς καρδίας· ἐγὼ ἐπειδὴ λογίζομαι τῶρα μεταξὺ τῶν παθόντων ἐκτιμῶ καὶ ἀναλογίζομαι τὴν κατάστασιν τοῦ πάσχοντος· ἀλλ' εὐτυχῆς ἐκεῖνος, ὀλίγος χρόνος μόνον μεσολαβεῖ καὶ ἀναβάλλει τὴν μὲ τὴν ἀγαπητὴν τῆς καρδίας του ἔνωσιν, ἐν ᾧ ἐγὼ» Ἐδῶ διέκοψεν ὁ φίλος μου τὸν λόγον, βαθὺν ἀναπέμφας στεναγμὸν, μεθ' ὃ ἐπανελάθεν ὡς ἐξῆς: «Ξεύρεις δὲ ἀφ' ὅτου ἔπαθον τὴν καρδίαν ἔλαβον ὑπὸ σπουδαίαν ἔσοψιν τὴν τοῦ Θεοκρίτου πρὸς τὸν Νικίαν συνταγὴν καὶ εὔρον τῷ ὄντι αὐτὴν τελεσφοροῦσαν· ὅταν ἡ στενοχωρία καταλαμβάνῃ με καὶ αἰσθάνωμαι ἀφόρητον τὴν ἐπὶ τοῦ στήθους πίεσιν, ψιθυρίζω τοὺς στίχους τοῦ ποιητοῦ:

Οὐδὲν ποτ' τὸν ἔρωτα περύκει φάρμακον ἄλλο
Νικία οὐτ' ἔγχριστον, ἐμὸν δοκεῖ, οὐδ' ἐπίπαστον,
ἢ τὰς Πιερίδας·

λαμβάνω τότε τὸν κάλαμον καὶ γράφω, τί γράφω ὅμως δὲν γνωρίζω τὴν ἐπαύριον· ὅταν μὲ ἤρεμον πνεῦμα ἀναγινώσκω ταῦτα, κάποτε θαυμάζω καὶ ἀπορῶ διὰ τὰς ἐν αὐτοῖς ιδέας καὶ κάποτε γελῶ. Ἴδου λοιπὸν μίαν ἡμέραν ὁποίους τινὰς στίχους ἔγραψα περὶ τοῦ ἐπασχολοῦντος ἡμᾶς τῶρα καρδιοκαμένου.

ΧΩΡΙΣ ΚΑΡΔΙΑ-ΠΟΔΑΡΙ

1

Ἄχ! τὴν καρδιά μου μὲ τὴν φλόγα
ἔκαψε κόρη τῶν ἑματιῶν της,
γιατ' ὡς ψυχὴ τὴν φλόγα θέλει
εἶπα νὰ δῶ τὸ πρόσωπόν της.

2

Καὶ τώρα κάρβουνο κομμάτι
ἔχω στὸ στήθος μου κρυμμένο·
εἶνε σκληρὸν νὰ ποῦν κανένα,
ἀλλοίμονον, καρδιοκαμένο!

3

Μοιάζει κανδήλα μὲ σβυσμένη
ἐμπρὸς σ' εἰκόνημα ἁγίου,
τραντάφυλλ' ἕνα μαραμένο,
συντρίμματα τοῦ ναυαγίου.

4

Πολεμιστὴ ποῦ τὸ ποδάρι
ἔπῃρε ἢ σφαῖρα μέσ' ἐπὶ μάχη.

ζητεῖ ματαίως νὰ ὀρμήσῃ·
τί βάσαν' ἄρά γ' ὁ πτωχὸς νᾶχη!

5

Γι' αὐτὸ νὰ εὐχέσθε σάν βγῆτε
στὴ μάχη Ἔρωτος ἢ Ἄρη,
νὰ μείνετε χωρὶς κεφάλι
παρὰ χωρὶς καρδιὰ-ποδάρι.

Καταλληλότατον, ἀπεκρίθην τότε, καὶ ἐξαίρετα ἐκπεφρασμένον ὑπάρχει τὸ ποίημά σου, ἂν κρίνω αὐτὸ οὐχὶ κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὴν ἔκφρασιν.»

Ἐν ᾧ δὲ οἱ ἄλλοι ἐτραγώδουν καὶ ἐγὼ μετὰ τοῦ φίλου μου ὡς ἀνωτέρω συνωμίλου, ἐκκενοῦντες καὶ ὀλίγον εἰς τὸ στόμα ἐκ τοῦ οἰνοδοχείου, αἴφνης βλέπω τὸν φίλον μου μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ ποιήματός του παραδιδόμενον εἰς βαθὺν βρεμβασμόν· ἐν τῇ μεταξὺ μᾶς εἶχον φέρει κεράσια· ἐπωφελοῦμαι λοιπὸν τὴν παρουσίαν ταύτην τῶν κερασιῶν ὅπως ἀποσπάσω ἀπὸ τῶν βρεμβασμῶν τὸν φίλον μου καὶ ἀποτεινόμενος τὸν λέγω: «Αἶ! Πάτροκλε, δὲν μὲ λέγεις δύο στίχους διὰ τὰ κεράσια — διατί ὄχι», μοὶ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ λαβὼν τὸ ἐξώφυλλον ἑνὸς σιγαροχάρτου μετὰ τινα στιγμὴν σκέψεως ἔγραψε καὶ μοὶ ἐπαρουσίασε τοὺς ἐξῆς στίχους:

ΤΑ ΚΕΡΑΣΑΚΙΑ

Μ' ἀρέσθουνε πολλὰ τὰ κερασάκια
ποῦ μοιάζουν τῆς καλῆς μου τὰ χειλάκια·
γιατί κι' αὐτὰ δροσάτα, κόκκινα, γλυκὰ,
ὅπως τᾶλλα τοῦ Μάη εὐμορφα ἴπωρικά.

Μὲ τρία δάκτυλα ἀπλήστως σάν τρώγω τὸ καθένα,
τῆς φίλης μου θαρρῶ φιλάκια βοφῶ ζαχαρωμένα.
Πλὴν ἀγαπῶ καὶ γιᾶλλο λόγ' αὐτὸ τὸ πωρικὸ,
μὲ τὴν καρδιά μου ἐπειδὴ πολλὴ παρομοιάζει
σάν σχίσω καὶ σκουλήκι ἴδω νὰ μὲ παρουσιάσῃ
τοῦ στήθους μου βλέπω θαρρῶ κακὸ τὸ φονικό.

Ἄφ' οὗ ἀνέγνων τοὺς στίχους τούτους ἤρχισα τότε νὰ καταλαμβάνω ὅτι ἠπατώμην πολλὴ πιστεύσας ὅτι ἠδυνήθην ἔστω καὶ πρὸς στιγμὴν νὰ καταρρίψω ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς καρδίας τοῦ φίλου μου τὸ προσφιλές του εἶδωλον· ἐνέμιζον ὅτι κατώρθωσα νὰ σθύσω τὸ ἐν τῇ στήθει του καταβιβρωσκον αὐτὸν πῦρ καὶ ὅμως ἐκεῖνο ἀπεδεικνύετο ὅτι ἦτο σάν τὴ σπιθα κρυμμένη στὴ στάκτη.

Πέριξ ἡμῶν τὰ ἐπανελημμένως ἐκκενούμενα οἰνοδοχεῖα ἐπολλαπλασίαζον τὰς φωνὰς καὶ τὰ ἄσματα καὶ ὑπεξῆρον τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐθυμίαν. Τὸ ἔπακρον πάσης ἐν τοιαύτῃ περιστάσει διασκεδάσεως εἶνε ὁ χορός· ὁ ἐγχώριος ἐννοεῖται καὶ ἐθνικός, ὁ συρτός· πραγματικῶς ἡ ἄλυσιν ἐσχηματίζετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον, κατὰ τὸ ἥμισυ ἐξ ἀνδρῶν καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἐκ γυναικῶν ἀποτελουμένη· πρὸς τὰ ἠχήματα δὲ τοῦ αὐλοῦ καὶ τοῦ τυμπάνου βαίνουσα ἐν ῥυθμῷ θαυμασίῳ ἐποίει τὸν κύκλον τῆς. Βλέπων τότε τὸν φίλον μου, μηδὲν μὲν λέγοντα ἢ πράττοντα, ἀλλὰ σιωπῶντα, ὑπὸ δεινῶν βεβαίως ἐσωτερικῶν διαλογισμῶν περισπώμενον, καὶ πρὸς τὴν φαιδρότητα καὶ ἀγαλλίασιν τῶν χορευόντων παραβάλλων, δὲν γνωρίζω πῶς παρεκινήθη καὶ ἀπροσθεῖς εἶπον πρὸς αὐτόν : « Δὲν χορεύεις καὶ σὺ, Πάτροκλε ; » Ἄμ' ἔπος, ἄμ' ἔργον· ὁ φίλος ἀμέσως ἠγέρθη καὶ προσελθὼν ἐπέλαβετο τῆς ἀρχῆς. Δυστυχία μου ! δὲν ἐπρόλαβον νὰ παρατηρήσω εἰς τὸν φίλον μου ὅτι ὅταν εἶπον αὐτὸν νὰ χορεύσῃ ἐνδῶν νὰ συνενώθῃ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν ἄλλων χορευτῶν, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς· διότι τὸ τοιοῦτον ἂν δυσκόλως οἱ ζηλοτυποῦντες ἐνταῦθα χωρικοὶ ἐπιτρέπουσιν εἰς συνεχώριον καὶ φίλον των, ἐννοεῖται ὅτι κατὰ μείζονα λόγον δὲν θὰ συνεχώρουν τοῦτο εἰς ἓνα ξένον· καὶ δυστυχῶς, ἐπαναλαμβάνω, εἶχον ἀρκετὴν τούτου πείραν καὶ ἐγνώριζον ὅτι πολλαὶ ἐν τοῖς χοροῖς ἐντεῦθεν φιλονεικίαι καὶ ῥήξεις καὶ πληγαὶ προέρχονται· ἀλλὰ ἦτον ἀργὰ πλέον. Καὶ τῶ ὄντι μόλις ταῦτα ἐν ἀδημονίᾳ διελογίσθη καὶ εἰς κύκλος ἔτι τοῦ χοροῦ δὲν εἶχε κλείσει, ὅτε βλέπω αἴφνης τὴν ἄλυσιν τῶν χορευτῶν διασπώμενην καὶ τὸν Πάτροκλον νὰ μοὶ ὁδηγῶσι δύο ὑποβαστάζοντες. Ὡς εἶχον σκεφθῆ οὕτω καὶ ἐγένετο. Νεανίας χωρικός, βαρέως φέρων τὴν προσβολήν, τοῦ νὰ βλέπῃ ἓνα ξένον νὰ γείνη κεφαλὴ τοῦ χοροῦ, καὶ εἰς τὰς ἀμορφώτους ἔτι παρορμήσεις τῆς καρδίας ἢ καὶ τοῦ Βάχχου ὑπεύκτων, ἐξήγαγε τὸ ἐν τῇ μέσῃ του μαχαίριον καὶ ἐπιτεθεὶς μὲ ὀρμὴν, ἐκτύπησεν ἀκριβῶς εἰς τὴν καρδίαν τὸν φίλον μου, ὅστις καὶ ἀμέσως κλονισθεὶς ἔπεσεν ἀναίσθητος.

Σωτηρία ἀνέλπιστος ! τὸ κτύπημα δὲν ἦτο θανατηφόρον· ὁ φίλος μου ἐκτυπήθη, ἀλλὰ καθόλου ἐπικινδύνως· τὸ μαχαίριον εὔρην ἰσχυρὰν ἀντίστασιν, ὥστε δυσκόλως νὰ εἰσχωρήσῃ· ἀπήντησε στερεόν, οὕτως εἰπεῖν, θώρακα, προσπίζοντα τὴν καρδίαν τοῦ φίλου μου· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀσθενὴς τις ἀμυχή μόνον ἐπροξενήθη, ἱκανὴ ὅπως βάλῃ

τὸ ὑποκάμισον, πρὸς ἔνδειξιν, κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο· καὶ αὐτὸν τὸν θώρακα τί νομίζετε ὅτι ἀπετέλουν; τὰ καρτόνια δύο φωτογραφιῶν. . .

Ὁ φίλος μου συνελθὼν ἐκ τῆς στιγμιαίας λιποθυμίας, προελθούσης ἐκ τῆς αἰφνιδίας μᾶλλον συγκινήσεως ἢ τῆς πληγῆς, μοι εἶπεν ἀμέσως: «Βλέπεις κ' ὁ Θεὸς τὸ θέλει· τετέλεσται! — Πῶς, τὸν ἠρώτησα. — Δὲν ἐννοεῖς; εἶπεν· ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν ποῦ ἐπληρώθη ἐκράτου δύο εἰκόνας τῆς ἀγαπητῆς μου Κλεοπάτρας· ἡ μάχαιρα λοιπὸν ἐδέησε πρῶτον ὅπως διαπεράσῃ αὐτάς καὶ κατόπιν φθάσῃ μέχρι τοῦ σώματός μου· αἱ! λοιπὸν, αὐτὸ δὲν εἶνε σημεῖον οὐρανόθεν; ἡ εἰκὼν μόνη τῆς φίλης μου προσέρχεται βοηθὸς καὶ σωτὴρ μου! Ἴδού εἰς ἰσχυρὸς λόγος ὅπως μὴ ἐνδοιάξω πλέον, ἀλλὰ νὰ σπεύσω καὶ προσλάβω τὴν κόρην προσφιλεῖ σύντροφον.» Πραγματικῶς ἐξετάσαντες εὗρομεν ὅτι τὸ μαχαίριον ἦτο ἠκονισμένον καὶ ἀίχμηρόν, ἀπαντήσαν ὅμως τὸ μεσολαβοῦν ἐμπόδιον τῶν καρτονίων τῶν δύο εἰκόνων, ἐξησθένησεν ὅλως τὴν ὁρμὴν καὶ ἐματαιώθη τὸ κτύπημα· ἦτο τῷ ὄντι θαῦμα!

Ὑπεστρέψαμεν ἀμέσως εἰς Βιζύην. Ὁ φίλος μου Πάτροκλος ἔσπευσε νὰ μοι φανερώσῃ ὅτι τὴν ἐπαύριον ἀνεχώρει ἀναποφεύκτως εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπως παραλάβῃ τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν του καὶ κατ' εὐθείαν εἰς Στενήμαχον προσελθὼν ζητήσῃ καὶ λάβῃ ὡς σύζυγον τὴν ἀγαπητὴν του Κλεοπάτραν. «Α! μοι ἔλεγε, θὰ σοὶ εὐγνωμονῶ, πολύτιμε φίλε, διὰ βίου διότι μὲ ὠδήγησες σήμερον εἰς τὴν Μαγνηρώτισσαν· Κύριος οἶδε τὰ βάσανά μου ἕως πότε θὰ παρετεινοντο· μόνος μου δὲν θὰ ἐτόλμων ποτὲ νὰ κάμω ἀπόφασιν· ἔπρεπε νὰ ἐπέλθῃ ἡ πληγὴ τοῦ μαχαίριου, νὰ μὲ λυτρώσωσιν ἀπὸ ἀφεύκτου θανάτου τὰ καρτόνια τῶν δύο εἰκόνων τῆς προσφιλοῦς μου, καὶ τότε νὰ καιαλάβω καὶ παραδεχθῶ ὅτι ἡ κόρη αὕτη ἄνωθεν ὠρίσθη δι' ἐμέ· ἄχ! ἡ καρδιά μας εἶνε μαντεῖον· πρέπει νὰ πιστεύωμεν εἰς ὅ,τι μᾶς λέγει.» Δὲν εἶχεν ἔτι ἀποτελεῖσθαι τὸν λόγον του ὅτε ἤνοιξεν ἡ θύρα καὶ ἐπαρουσιάσθη ὁ ταχυδρόμος, κομίζων μίαν ἐπιστολὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ φίλου μου· ἤνοιξεν ἀμέσως αὐτήν, ἀνέγνω, καὶ ἡμιδακρύων μοι προσέφερον αὐτήν ὅπως ἀναγνώσω. Ἡ ἐπιστολὴ ἦτο ἐκ Στενήμαχου καὶ εἶχεν ὡς ἑξῆς:

Ἐρίτιμε φίλε,

Δὲν δύνασθε νὰ φαντασθῆτε εἰς ὅποιαν καὶ ὁπόσῃ στενοχωρίαν καὶ θλίψιν εὐρισκόμεθα ἡ μήτηρ μου καὶ πρὸ πάντων ἐγὼ ὡς ἐκ τῆς αἰ-
 εν Βιζύης ἐκείνης 1884
 Γιάμος.